IQRO JURNALI / 2023
GUVOHNOMA № 060680
E-ISSN : 2181-4341

VOL–2 ISSUE–1
https://wordlyknowledge.uz/
IMPACT FACTOR(SJIF) : 3,934

O'ZBEKISTONDA YURIDIK SOHA ISTIQBOLLARI

Xursanova Zarina Anvarovna

Termiz davlat universiteti Yuridik fakulteti

Yurispuridensiya yo'nalishi talabasi

Annotatsiya: Mamlakatimiz rahbariyati tomonidan ko‘tarilgan asosiy tashabbuslardan biri O‘zbekistonda yuridik maktablar uchun yangi o‘quv dasturlarini joriy etish bo‘ldi. Ushbu o‘quv dasturlari zamonaviy yuristlik kasbining ehtiyojlarini to‘liq aks ettirish, talabalarni bugungi huquqiy sharoitda muvaffaqiyatga erishish uchun zarur bo‘lgan ko‘nikma va bilimlar bilan ta’minlash maqsadida ishlab chiqilgan.

Kalit so’zlar: yuristlik kasbi, model, davlatlar tajribasi, sotsiologik kuzatuv

Rivojlanayotgan mamlakatlar oldida turgan eng muhim maqsad va vazifalardan biri davlat siyosatini qaysi model va usullar bilan amaliyotga joriy etishdir. Mazkur masalaning yechimi bir qarashda yengil va oson ko‘rinsa-da, xorijiy davlatlar tajribasi va real hayot buning aksini tasdiqlaydi. Yurtimizda mazkur masalalar, jumladan, rivojlanishni qaysi yo‘l bilan amalga oshirish vazifasi so‘nggi yillarda tobora dolzarb tus olgan. Buning sababi jamiyat hayotidagi tub ijobiy ijtimoiy-siyosiy o‘zgarishlar, inson huquq va erkinliklarini himoya qilishning yangi bosqichi, fuqarolarning huquqiy ongi va madaniyati oshishi, o‘z huquq va erkinliklarini anglashi hamda talab qilishidir. So‘z erkinligi, xalq hokimiyatchiligi, davlat organlarining aholi bilan ishlashda mutlaqo yangi tamoyillar asosida tashkil etilishi va amalga oshirilishi, ular faoliyatida ochiqlik va shaffoflikning keng ta’minlanishi ham mamlakatda amalga oshirilayotgan huquqiy siyosatning yangi darajaga chiqqanini yana bir karra ko‘rsatmoqda.

Tartibotni mustahkamlash va davlat organlari faoliyati samaradorligini oshirishning amaliy vositalaridan biriga aylanmoqda. Shuning uchun yuridik xizmat doimiy e'tiborni, unga malakali va muntazam rahbarlik qilishni talab qiladi. Yuridik sohasini o'rganishda tarixiy, qiyosiy-huquqiy, sotsiologik metodlar keng qo'llaniladi. Tarixiy metod orqali O'zbekistonda yuridik xizmatning vujudga kelishi, takomillashishi va istiqbollari tadrijiy rivojlanish nuqtayi nazaridan o'rganiladi. Boshqacha qilib aytganda, yuridik xizmatning paydo bo'lishi va amaliyotga joriy qilinish bosqichlari hamda tarixiy davrlardagi yuridik xizmatni tartibga soluvchi normalarni o'zaro taqqoslash mazkur metod orqali tadqiq qilinadi. Turli xorijiy mamlakatlarning yuridik xizmatini, shu sohaga oid normativ-huquqiy bazasini, amaliy tajribasini milliy huquq tizimidagi yuridik xizmat bilan taqqoslash, o'zaro tajriba almashish, yutuqlarni o'zlashtirish va mavjud kamchiliklami bartaraf etish qiyosiy-huquqiy uslubni qo'llash yordamida amalga oshiriladi. Yuridik xizmatning rivojlanishida tegishli sotsiologik kuzatuvlar muhim o'rin egallaydi. Zero, shaxsiy kuzatuvlar, so'rovlar, suhbatlashish yo'llari bilan yuridik xizmatning holati, sifati, sohaga oid tegishli qonunchilik hujjatlarining samaradorligi va nuqsonlari o'rganiladi hamda shu asosda foydali xulosalar chiqariladi.

Yurtimiz so‘nggi yillarda yuridik ta’lim tizimini rivojlantirish borasida sezilarli yutuqlarga erishdi, biroq ayni paytda yuristlarning mamlakat oldida turgan murakkab huquqiy masalalarni hal qilish uchun yetarli darajada tayyorlanishi va jihozlanishini ta’minlashda qator muammolarga duch kelmoqda.

O‘zbekistonda qator oliy o‘quv yurtlari va boshqa ta’lim muassasalari,

jumladan, Toshkent davlat yuridik universiteti, Jahon iqtisodiyoti va diplomatiya universiteti, O‘zbekiston Bosh prokuraturasi akademiyasi, shuningdek, viloyatlardagi ayrim oliy o‘quv yurtlarida(Termiz davlat universitetida ham) yuridik ta’lim yo‘lga qo‘yilgan.

Bugungi kunda davlatimiz tashabbusi bilan yuridik ta’lim tizimini modernizatsiya qilish, jumladan, o‘qitishning yangi texnologiyalari va usullarini joriy etish, shuningdek, yuristlik kasbining o‘zgaruvchan ehtiyojlarini aks ettiruvchi yangi o‘quv dasturlarini qabul qilish choralari ko‘rildi. Bilim va ilg‘or tajriba almashishni rag‘batlantirish maqsadida mamlakatimiz rahbariyati yuridik institutlar va xorijiy universitetlar o‘rtasidagi hamkorlikni rag‘batlantirmoqda.

Amalga oshirilayotgan chora-tadbirlarga qaramasdan, O‘zbekiston yuridik ta’limi tizimi qator muammolarga duch kelmoqda. Ayniqsa, hududlarda tajribali va malakali yuristlarning yetishmasligi asosiy muammolardan biri hisoblanadi. Bu mamlakatning o‘z qonunlarini samarali qo‘llash va barcha fuqarolarning odil sudlovdan foydalanish imkoniyatini ta’minlash imkoniyatlarini cheklaydi.

Yana bir muammo — yuridik ta’lim uchun resurslar va mablag‘larning yetishmasligi. O‘zbekistondagi ko‘plab yuridik maktablar yetarlicha moliyalashtirilmagan va zamonaviy o‘qitish texnologiyalari va resurslaridan foydalana olmaydi. Bu esa ular beradigan yuridik ta’lim sifatiga o‘z ta’sirini ko‘rsatmasdan qolmaydi.

Bundan tashqari, korrupsiya va huquq tizimiga siyosiy aralashuv O‘zbekistonda yuridik ta’lim sifatiga salbiy ta’sir ko‘rsatishi va aholining huquq tizimiga ishonchini susaytirishi mumkin bo‘lgan doimiy muammolar biri bo‘lib qolmoqda.

Ayni paytda mamlakatimiz jadal o‘zgarishlar va modernizatsiya davrini boshdan kechirmoqda. Ushbu o‘zgarishlar doirasida yurtimiz mamlakat huquq tizimi, jumladan, yuridik ta’limni isloh qilish va modernizatsiya qilish bo‘yicha ishlarni amalga oshirmoqda.

Bundan tashqari, amaliy huquqiy tayyorgarlikka e’tibor kuchaytirilib, talabalar amaliyot o‘tash va boshqa amaliy o‘quv imkoniyatlari orqali tajriba orttirmoqda.

Yurt boshimiz tomonidan O‘zbekistonda yuridik ta’limni modernizatsiya qilish borasidagi sa’y-harakatlarning yana bir muhim jihati yangi yuridik maktablarning tashkil etilishi bo‘ldi. Mamlakatimizda yuridik ta’lim sifatini yanada oshirish maqsadida xorijiy oliy o‘quv yurtlari bilan hamkorlik aloqalarini rivojlantirishga ham harakat qilmoqda. Masalan, 2019 yilda Buyuk Britaniyaning Vestminster universiteti Jahon iqtisodiyoti va diplomatiya universiteti bilan yangi huquq fakultetni tayyorlash va qo‘llab-quvvatlash bo‘yicha shartnoma imzoladi. Xuddi shunday, Toshkent davlat yuridik universiteti Yevropa Ittifoqi, AQSH, Rossiya, Turkiya, Xitoy va Yaponiya universitetlari bilan hamkorlik qilib, talabalarga xalqaro ta’lim va hamkorlik imkoniyatlarini taqdim etadi.

O‘zbekiston huquq tizimini, jumladan, yuridik ta’limni isloh qilish va modernizatsiya qilish borasida amalga oshirilayotgan ishlar XXI asr talablariga javob bera oladigan yurist kasbini shakllantirish yo‘lidagi ijobiy qadamdir. Yangi o‘quv dasturlarining joriy etilishi, hududlarda huquq fakultetlarning tashkil etilishi, xorijiy oliy o‘quv yurtlari bilan hamkorlikning yo‘lga qo‘yilishi natijasida mamlakatimizda huquqiy ta’lim sifati yaqin yillarda butunlay yangi bosqichga ko‘tarilishi mumkin.

Xulosa qilib aytganda, yuridik ta’lim yurtimizda kuchli va samarali huquq tizimini rivojlantirishning muhim yo‘nalishi hisoblanadi. Mamlakatimiz so‘nggi yillarda

muvaffaqiyatga erishgan bo‘lsa-da, yuristlarning mamlakat oldida turgan murakkab huquqiy muammolarni hal qilish uchun etarli darajada tayyorlanishi hal qilinishi kerak bo‘lgan jiddiy muammolar mavjud. Yuridik ta’limga sarmoya kiritib, bu muammolarni hal etish orqali O‘zbekiston o‘z huquq tizimini mustahkamlashi, qonun ustuvorligini ta’minlashi, barcha fuqarolarning odil sudlovdan foydalanishini ta’minlashi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro’yxati:

1. Abdusalomov M.E., Otaxonov F.H. Kontraktatsiya shartnomalari, talabnoma va da'vo arizalari. -T.: Adolat, 1998. - 200 b.
2. Otaxonov F.H. Yuridik xizmatning mehnat qonunchiligiga rioya qilish va mehnat intizomini mustahkamlashdagi rolij / O'zbekiston iqtisodiy axborotnomasi. - 2001. - 7-8-son. - B.25-27.
3. Otaxonov F.H. Yuridik xizmat yangi bosqichda// 1. Qonun himoyasida - 2001 - 9-son. - B.26-27.
4. Otaxonov F. H. Korxona faoliyatida yuridik xizmatning ahamiyatij / I.Hayot va qonun. - 2001. - 6-son. - B.73-74.
5. Otaxonov F.H. Konstitutsiya va yuridik xizmatning huquqiy holati ("Konstitutsiya va fuqarolik jamiyatini shakllantirishning dolzarb muammoIari" - ilmiy-amaliy konferensiya materiallari), - T, 2003. - B.159-162.
6. Otaxonov F.H. Xalq xo'jaligida yuridik xizmat va talabnoma-da'vo ishlarini yuritish. T. Adolat 1997. - 200 b.
7. Otaxonov F.H. Tadbirkorlarga huquqiy xizmat ko'rsatish masalalari. -T.: TDYuI, 2003. - 50 b.
8. Otaxonov F.H. O'zbekiston Respublikasida yuridik xizmat-o'quv qo'llanmasi / T: TDYuI, 2003. - 140 b.
9. Otaxonov F.H. O'zbekiston Respublikasida yuridik xizmat (o'quv-uslubiy qo'llanma). - T: TDYI, 2006.- 98 b.
10. Otaxonov F.H., Amonov D.H. Tadbirkorlik subyektlarini tashkil etishning huquqiy asoslari. -T.: TDYI, 2006. - 116 b.
11. Salomov B. O'zbekistonda advokatlik faoliyati. T. Adolat 2000, -144 b.
12. Sindorov K. Qishloq xo'jaligi sohasidagi shartnomalar. T: Yangi asr avlodi, 2003. - 252 b.
13. Tadbirkorlik huquqi-Darslik-Umumiy qism: Rahmonqulov H., Ro'zinazarov Sh. va boshqalar. T.: Konsauditinform, 2002. - 672 b.
14. Qodirov K. Xo'jalik shartnomasi: rasmiylashtirish tartibi, bajarilishini ta'minlash usullari va amaliyoti. - T: Yangi asr avlodi, 2003. - 692 b.
15. O'zbekistonRespublikasi xalq xo'jaligida yuridik xizmat. (tuzuvchi Otaxonov F.H.) / / Normativ hujjatlar to'plami. T: Adolat, 1994.
16. O'zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi. -T.: O'zbekiston, 2003.
17. O'zbekiston Respublikasining "Advokatura to'g'risida"gi Qonuni / / O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisining Axborotnomasi. - 1997. - 2-son. 48-modda.
18. O'zbekiston Respublikasi Xo'jalik protsessual kodeksi. -T.: Adolat, 1998.
19. O'zbekiston Respublikasining "Xo'jalik yurituvchi subyektlar faoliyatining shartnomaviy-huquqiy bazasi to'g'risida"gi Qonuni / /O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisining Axborotnomasi. - 1998. - 9-son. 170-modda.